

Redacție, Admirește, și Tipografie.
Brașov, piață mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primește. Manuscrise nu se retrină.
INSEURATE se primește la Administrație în Brașov și la următoarele Birouri de susținutore:
In Viena: M. Dukas, Heinrich Schaefer, Rudolf Moes, A. Oppelt & Nachfolger; Anton Oppelt, J. Lammeter, în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat, în București: Agence Havas, Succursale de Roumanie; în Flamburgh: Karoly Leibmann.
Prețul inserțiunilor: o serie
garmon pe o coloană 8 cr. și
8 cr. timbru pentru o publica-
care. Publicările mai dese după
tarife și invocă.
Recizame pe pagina a 3-a o
seria 10 cr. sau 30 bani.

„Gazeta” ieșe în filă-care și.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe săptămuni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Dumineacă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe săptămuni
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineacă 8 franci.
Se prenumează la totă oficiile
posta din intru și din afară
și la dd. selecteri.
Abonamentul pentru Brașov
administrație, piață mare,
Târgul Inuiului Nr. 80 etajul
I: pe un an 10 fl., pe săptămuni
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusuri în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atât abona-
mentele căt și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII

Nr. 159.—Anul LVIII.

Brașov, Luni-Marti 18 (30) Iulie

1895.

Care li-e scopul?

Brașov, 17 Iulie v. 1895

Ceea-ce se petrece adă cu gimnasiul din Blașiu este mai mult decât o urmărire, ca totă celealte urmări indreptate în contra noastră, a Românilor, este un atentat din cele mai cutezătoare chiar la viața și la cultura noastră națională.

Faptele săvârșite de către ministrul actual de instrucțiune publică în contra acestui institut de cultură, formeză contrastul cel mai strigător la cer față cu vorbele și asigurările pressei ungurescă, că în acest stat ar domini deplină egalitate și că în deosebit religiunea, limba și cultura fi cărui popor s-ar bucură de același scut din parte-i.

Cea mai viuă și sdobitoare dovadă, că aspirațiunile privitor la crearea unui „stat național maghiar” sunt indreptate în contra existenței noastre, ca rassă și popor deosebit, este intoleranța ne mai pomenită, ce-o manifesteză ocârmuirea ungurăscă față cu institutele noastre de cultură.

De ce nu mai pot încăpă de scoala din Blașiu? De unde de-o dată atată dușmani și rea voine din partea guvernului față cu profesorii și studenții dela un centru cultural românesc, care a crescut națiunei române și patriei atât bărbăt vrednic și devotă?

De sigur, că causa acestei monstruoase aparițiuni nu poate fi numai o rea dispoziție, să o rancună trecătoare a celui ce conduce adă resortul învățământului public, ci planul cel urmăresc el este mult mai mare, mai periculos și mai diabolic. Si dăcă trebuie să admitem, că procederea ministrului în afacerea scolelor din Blașiu are de scop, pe lângă altele, de-a face — cum am dîs — amare dilele actualului Metropolit, care nu este agreat de el, nu putem în același timp să nu recunoșcem în totă acțiunea ministrului — tendință vădită de-a submina esența numitelor scoli.

Este un nes causal între poziția Metropolitului și aceea a gimnasiului din Blașiu. De va fi slăbită cea dințău, negreșit, că va fi compromisă și cea de a doua, pentru că una se condiționeză pe alta.

Dăcă — cum dîce și făia biserică din Blașiu — procederea ministrului se îndreptă în mare parte contra capului Metropoliei, dăcă acum voesc să-l plece și să-l compromită pentru că s'a pus în potriva voinei lor, fără indoială, că causa principală este numai și numai, că sguduind dintr-un inceput poziția Metropolitului, ca să nu se pote întări, vor să lovescă de-adreptul în însăși esența scolelor încredințate conducerei și scutului său și al bisericei.

Sunt mulțămitori făiei bisericești din Blașiu, că în numărul său mai nou ne dă o iconă despre stadiul, în care se află de present persecutarea gimnasiului din Blașiu din partea ministrului.

Dăm loc mai jos părții celei mai însemnante din articolul acestei foi. El ne înfățișează destul de viu marele pericul, ce amenință scolile din Blașiu. Următorul pasagiu cu deosebire ne pune pe gânduri, în ce privește planurile diabolice ale adversarilor noștri, dă totodată ne măngă și ne încuragiază mult cu privire la atitudinea mai marilor școliei:

„Guvernul poate să facă ori-ce — dice „Unirea”, — are puterea în mâna. Dă să scie, că autoritatea noastră superioră este gata a-si împlini toate obligațiile, ce le are față de legile și constituționea țării, nici-de-cum însă nu va face de dragul unui ministru efemer vre-o concesiune cât de mică, care să fie în opoziție cu interesul bisericei și al nemului românesc: gimnasiul din Blașiu”.

Cuvintele aceste ne pun pe gânduri, pentru că prin ele vedem confirmată îngrijirea noastră, că guvernul voesc să facă cu gimnasiul din Blașiu ceea-ce a făcut cu cel din Beiuș; că a pus anume la cale maltratările și săcanările de fată, pentru că să aibă pretext a pretinde dela autoritatea superioră scolară, să introducă în gimnasiu — ca un fel de garanție în viitor pentru crescerea „patriotică” a tinerimii scolare — propunerea în limba maghiară a mai multor studii său să depărteze cătăva profesori harnici dela scolă.

Ne măngă și ne încurgează însă asigurarea, că autoritatea superioră, precum și profesorii institutului vor sci să fie la înălțimea chișmarilor lor, aşa cum pretend interesele bisericei și ale nemului românesc.

Acest limbagiu este demn și imbucurător.

Lupta e grea, dă purtată în asemenei condiții ea trebuie să ducă cauza drăptă la învingere.

Dorim din suflet, ca să fie în tote împrejurările. Si să fie pot fi siguri bărbătii din fruntea Metropoliei și a școlelor, că ei din totă părțile vor întâmpina sprijinul sincer și devotat al națiunei, care să facă cu putință salvarea scumpe sale comori, a gimnasiului din Blașiu!

Guvernul și gimnasiul din Blașiu.

Vorbind despre năcăzurile, ce în timpul din urmă s'au năpustit asupra gimnasiului din Blașiu, „Unirea” de căi recunoscă, că presa noastră are dreptul și datoria să tină publicul în curent cu întregă acăstă afacere, întrucătă se poate fără a trece marginile impuse prin gravitatea situației, apoi continuă așa:

Inainte de totă trebuie să bată la ochi forțarea aceea și lipsa de procedură logică, ce o dovedesc ministrul în afacerea acăstă. Când era vorba de studenții maturanți, ministrul a dispus, să se facă investigare în ceea ce studenții și a profesorului Groze prin corpul profesoral. Acum vine ministrul și investigarea ordonată în contra pro-

fesorului Groze o estinde asupra întregului corp profesoral, fiind că o parte a studenților cu ocazia intrării în Blașiu a Preasfințitului nostru Mitropolit ar fi cântat „Deșteptă-te Române” și „Doina lui Luncaci”.

Două anomalii se află în procedura acăstă. Una e chiar absurditate. Anume din dispoziția cea mai nouă a ministrului ar urma, că corpul profesoral să facă cercetare asupra sa. A două anomaliă este, că ministrul estinde o cercetare pornită pentru un lucru asupra unui alt lucru de totul deosebit de cel dintâi atât prin timpul, în care s'a întemplat, cât și prin natura sa.

Se vede mai departe din procedura domnului ministru, că cărcă anume ocaziunii pentru a putea apăsa gimnasiul din Blașiu și eventual pentru a-l închide.

E adeca probabil, că domnul comisar ministerial esmis în cauza studenților maturanți va fi raportat stăpânlui său, că din totă investigarea n'a rezultat nimic culabil. Trebuia deci aflat ceva incident nou, fiă chiar și nascocit, cum de fapt e, pentru a mai da un ghid gimnasiului din Blașiu.

In sfîrșit procedura ministrului pare a dovedi, că totul este îndreptat în mare parte în contra Capului mitropoliei și arhiepiscopiei noastre. S'a pus împotriva voinei lor. Acum voesc, să-l plece și să-l compromită.

Dumnețeu e cu noi!

Cauza noastră drăptă este. Gimnasiul nostru a crescut tot-dată tineri devotați patriei și regelui, dă în același timp și devotați, și încă în egală măsură, nemului lor. Renegății și trădătorii nu sunt din școală Blașiu. Si de aceștia li-ar trebui stăpânilor noștri. Insă lui Dumnețeu nu-i trebuie renegății și trădători. E noi ascultăm mai virtos de Dumnețeu, decăt de omeni.

Guvernul poate să facă ori-ce. Are puterea în mâna. Dă să scie, că autoritatea noastră superioră este gata a-si împlini toate obligațiile, ce le are față de legile și constituționea țării, nici decăt însă nu va face de dragul unui ministru efemer vre-o concesiune cât de mică, care să fie în opoziție cu interesul bisericei și al nemului nostru.

Er ceea ce privesc pe profesor, il putem asigura pe d-l ministru, că toți sunt consci de chișmarea lor și că mai bucuros vor umbla la cerșit, decăt să tradeze cea mai scumpă comoră a bisericii noastre și a nemului românesc: gimnasiul din Blașiu!

Situația în Orient.

— Intrevederi de monarhi și diplomați. —

Pressa din totă statele Europei continuă a-se ocupa cu evenimentele din Bulgaria și Macedonia și în legătură cu acestea cu anumite întrevederi de monarhi și diplomați, cari conduc politica esternă a statelor.

Am amintit deja, că cancelarul german, prințul Hohenlohe, a făcut o vizită Maiestății Sale monarchului nostru în Ischl, unde s'a vorbit mai multe despre situația incurcată în Peninsula balcanică, situație, care este suprătore pentru Austro-Ungaria. Câteva dile mai târziu ministrul austro-ungar de esterne con-

tele Goluchowski a fost invitat și el în Ischl, unde i-s-a dat o audiență mai lungă la monarhul.

Indată după acăstă audiență, contele Goluchowski va face o vizită cancelarului german în Aussée. Visita acăstă este considerată din totă părțile, nu numai ca un act de simplă curioasie, ci i-se atribue caracter eminamente politic.

Se asigură mai departe, că cancelarul german va face în curând o călătorie la regele Italiei Umberto în Monza, ér făia guvernamentală „Tara“ din București aduce scirea, că regele României Carol, va pleca dilele aceste în străinătate și că va avea o întrevadere cu Maiestatea Sa monarchul nostru în Ischl, unde va petrece trei zile. Oficiosa română dă mare însemnatate acestei întrevaderi, avându-se în vedere raporturile încordate și evenimentele, ce se desfășură în Peninsula-balcanică.

Nu puțină însemnatate se dă în actualele împrejurări și următoarelor sciri din Belgrad: Dumineacă trecută s'a ținut în capitala Serbiei un consiliu de miniștri sub presidenția regelui. La consiliul acesta a luat parte și Garasanin, fost ministru plenipotențiar în Paris. S-au discutat evenimentele din Bulgaria și Macedonia. Despre rezultat au fost încunoscîntat atât Milan, cât și Ristici. Se susține cu siguranță, că regele sârbesc a rugat personal pe Ristici, ca în urma evenimentelor politice, cari au urmat cu atâtă grăbire, să mărgă la Ischl și să raporteze atât monarchului Francisc Iosif, cât și ministrului de esterne Goluchowski despre starea adevărată a lucrurilor de-o parte, de altă parte să céră consiliul celui din urmă asupra viitoriei atitudinii a Serbiei. Ristici, dice teleograma din Belgrad, a plecat deja la Ischl, ducând o scrisoare autografa a regelui sârbesc adresată Maiestății Sale monarchului Francisc Iosif.

Din totă acestea apare evident, că puterile europene, cari compun tripla alianță, dau o deosebită atenție stărilor din Peninsula-balcanică și, precum se asigură, un viu schimb de note diplomatice urmăză a se face între oficiile de esterne ale puterilor interesate direct în cestiune.

Nu se poate trage la indoială, că orizontul politic nu este nicăi pe departe așa de curat și senin, cum era pe timpul domniei Tarului Alessandru III, dela a cărui mōrte încoce un fel de îngrijire pentru cel mai apropiat viitor se observă pre tutinden. Cel ce a urmărit cu atenție mișcările din urmă din Balcani, a putut să vadă, că aceste mișcări au provocat neliniște chiar și în cel mai optimist politic. Asasinarea lui Stambulow a răscolit și a înălțat la mare grad patimile și pașunile, mai ales, că acăstă teribilă crimă s'a întemplat tocmai în dilele, când deputațiunea bulgară umbla închinându-se și cerând mila și iertarea Rusiei față cu Bulgarii. Mai adăugem, că răscola din Macedonia amenință încă și nu vré să înțeze, ér Grecii și Sârbii sunt geloși

de resultatele ce-ar putea să le aibă Bulgaria în acastă provincie otomană.

Și tocmai pe când se petrec aceste în Orient, păsesce din nou pe plan cestiunea alianței ruso-franceze, despre care se sustine hotărît, că s'a încheiat deja în 1891 la Kronstadt și că ar avea caracter ofensiv.

Imprejurarea acăsta, precum și cele ce le-am atins mai sus, arată în deajuns însemnatatea politică a întrevederilor de monarchi și diplomați, întrevederii, cărui sunt comentate în diferite chipuri de întrégă presă europeană.

CRONICA POLITICĂ.

— 17 (29) Iulie.

Lui „Pester Corr.” i-se telegrafează următoarele din Roma, referitor la Papa și primatul Vaszary: „Papa Leo XIII a declarat înaintea secretarului de stat-cardinal Rampolla, înaintea cardinalului Ruggiero, secretarul brevelor, și înaintea cardinalului Serafino Vanotelli, că voința sa firmă este să se incunjoreze cu orice preț în Ungaria frecările dintre stat și biserică. Papa a adus, că are incredere necondiționată în atitudinea împăciuitorie a cardinalului-primate Claudiu Vaszary, al căruia exemplu il vor urma și ceilalți episcopi, cărora clerul subaltern dăoresce obediță și ascultare. Tot oua ocasiu acăsta, Papa a numit pe cardinalul-primate Vaszary de cel mai credințios fiu al bisericii, care a dăruit cu virtuțile apostolice. „Sanctae ecclesiae filius delissimus et apostolorum virtute benedicatus” — dice Papa. Oficiosa ungară publică acăsta telegramă cu multă satisfacție, credând astfel a face un bun serviciu pri-matului, pe care, cum scim, „Magyar Alلام” îl învinuise greu în cestiunea purtării matriculelor de către învățătorii catolici.

*

Ordinațiunile și rescriptele referitoare la intrarea în vigoare a legilor nouă bisericoșii nu și mai au sfîrșit. Dilele acestea ministrul de culte a adresat un fel de „notă” către autoritățile superioare bisericoșii, în care nu le răgă, ci le provoacă, ca în vederea introducerii matriculelor de stat în Octombrie n. a. c., matriculele, ce le-au condus organele bisericoșii, să fie încheiate deja la 30 Septembrie, și copile dateelor de pe anul 1895 să nu le înainteze organelor civile numai după anul nou, cum să practică până acum, ci deja în Octombrie să fie trimise respectivei autorități administrative. O asemenea instrucție a trimis și ministrul de interne către autoritățile, în care le face cunoscut „nota” ministrului de culte.

*

D-l ministrul Wlassics vră cu orice preț să fie apoteosat de sovinisti. El a trimis un rescript către consiliul comunul din Budapesta, în care îl întrebă, că n'a mai sosit ore timpul, ca limba germană să se îsgonescă din școalele elementare din capitală, deoarece și așa nu se poate arăta vreun spor la aceste școli. Ministrul dice, că eliminându-se studiul limbei germane din aceste școli, va fi cu atât mai ușor dascăliilor maghiari din Budapesta, de a deslega problema națională maghiară, la care școalele din „székes-föváros” nisuesc cu atât zel. — De, Ungurii vră cu orice preț să se incunjureze cun mur chinuzesc și să nu mai suferă pe globul lor alta limbă, decât cea maghiară. De altfel e aproape mileniul; ei vor să arate lumiei, că cel puțin capitala e „ungară”. Decât arama tot arama române, măcar de-ar lustru-i o d-l Wlassici cu tot felul de „argint” wekerian.

Pressa și congresul naționalităților.

Foile continuă a-se ocupă de congresul naționalităților, convocat pe 10 August la Budapesta.

„Budapesti Hirlap”, revenind asupra cestiunii în numărul dela 28 Iulie, anunță școaliciata teoriă, că societăți și reuniuni de

naționalitate nu pot să existe, decât ca culturale; ca politice insă nu. „Cu atât mai puțin constituția maghiară sufere adunări provinciale de naționalitate... Naționalitatea nu există (sic!) ca organisme politice deosebite și nică nu vor exista vreodată; ca atunci ele nică nu pot avea reprezentanță legală, nu se pot organiza politice, nu pot fi congres... Concepția aceasta a condus pe guvernul precedent, când a pus capăt dietei valah din Sibiu și a disolvat comitetul, ca pe o corporație, care nu a căpătat însărcinarea dela valahime să vorbească în numele ei... Așadar naționalitățile noastre nu pot, nu li este iertat a fi în congres și în genere a pași în acțiuni politice, ca organism politic”...

Din acest punct de vedere „Budapesti Hirlap” nu ține de posibilă întrunirea Congresului convocat. Folia ungară crede îndreptățită a discută, că avut au convocatorii drept de-a vorbi în numele celor trei națiuni? Se înțelege, că ea răspunde negativ. Vorbesce de „moderație”. (De sigur îi va plăcea „Tribune” — Culeg.) și ea să amețescă publicul neorientat își dă totuști silințele a störce „constatarea”, că numai căță-va „ultraistru” fac Congresul. La sfîrșit folia ungară ne invită, să îngropăm pasivitatea și să intrăm în dieta din Pește, decă vom „ferici” și „multămire”. Durările naționalităților vor fi ascultate de „părinții patriei”.

„Narodnie Noviny” din Turov-St.-Martin scrie un articul din incidentul convocării Congresului, în care arată dispoziția, ce domnește în sinul poporului slovac, care este oropsit în urma unui sistem de guvernare apăsător și costisitor.

„Novo Vreme” (folie sârbescă din Zimony) își exprimă mirarea, că apelul s-a publicat mai întâi numai în „Tribuna”. Folia sârbescă dice apoi, că apelul n'a fost subscris de bărbăti sârbi cu destulă trecere și influență în viața publică a Sârbilor.

Dintre foile din Agram, „Obzor” anunță congresul prin căteva rânduri, apoi se pronunță pe larg asupra nisunțelor jidovesci din Ungaria.

Organul german al opozitionei croate, „Agramer Tageblatt”, se ocupă cu Congresul la loc de frunte. Articolul în esență e de următorul cuprins:

Nu cunoscem, căci drept, amănuntele programului Congresului naționalităților dărăbăneam înșela dără credem, că naționalitățile sunt decise ca, renunțând la politica de pasivitate de până acum, să se formeze într-un partid politic. Români, Slovaci și Sârbi s-au luptat ce-i drept și până acum contra preponderanței elementului maghiar; ei însă n'au avut o direcție politică hotărâtă și mai înainte de totuști un organism comun. Încep pe incetul poporului nemaghiare au fost scos din posesiunea lor națională și maghiarimea a fost ridicată la domnire arbitrară. O astfel de sguduire a bazei statului milenar n'a putut rămâne fără urmări pentru însăși viața statului. Reținerea a 2/3 părții a populației dela ori ce activitate politică a provocat în fine epuisarea puterilor și dărăpărarea raporturilor de partide. Se poate dice aievea, că legislativa maghiară nu mai are deja partidă capabilă de guvernare, și maghiarimea nu mai e în stare a produce puteri noi...

Maghiarimea și-a supt puterea din neîntelegerile și indiferentismul politic al naționalităților. Naționalitățile unite însă formeză în Ungaria o putere, încât pot ocupa o poziție deosebită, dără vrău, în viața statului. Acum nu mai e vorba de pretensiuni modeste; scopul, care plutesc înaintea partidei de naționalitate, în formăriune, e cu mult mai mare. Legea de naționalitate nu mai e suficientă. Noua partidă de naționalitate, după totușă probabilitatea, va pași în acțiune în cel mai apropiat parlament maghiar, alături de partida populară, care și-a luat în program egală îndreptățire a naționalităților! Ce privesc pe Croații, ei urmăresc cu cea mai mare simpatie mișcarea, căci dără și ei portă o luptă asemenea, deși în altă direcție și cu alte tendințe. Naționalitatea, ca elemente susținătoare de stat, trebuie să poată să se sprijini în viață.

„Budapesti Hirlap”, revenind asupra cestiunii în numărul dela 28 Iulie, anunță școaliciata teoriă, că societăți și reuniuni de

de partide din Ungaria (în dietă? — Culeg) ér noi trebuie să ne recăstigăm independența de stat. Cu totușă opoziția croată nu poate merge cu naționalitatea din Ungaria în acastă luptă, totușă după puțină ea va sprijini tendințele lor.

Încă o circulară în cauza școlelor noastre.

Prea Sântia Sa părintele episcop delă Arad Ioan Metianu, a adresat încă o circulară tuturor protopresbiterilor și inspectorilor școlari din diecesa sa, în care, după ce aduce la cunoștință, că Consistorul a primit și pentru anul școlar viitor lista cărților manuale de școlă de pe anul școlar trecut, face următoarele observații, asupra căror atragem atențione tuturor organelor școlilor noastre confesionale:

Un defect constat în multe școli este, că elevii nu se provad de timpuriu și adesea îndată la începutul anului școlar cu rechisitele și cărțile necesare, din localul școlar lipsesc masina de comput și alte rechisite, ér tabla negră de socotă și răsă de nu se mai pot exprima pe ea nescris cifre cu cretă etc., și asa învățământul nu poate înainta. Ca să preîntâmpinăm acăstă stagnare și piedecă, dt. D-ta vei dispune, că încă acum în ferii să se înzestreze localul de învățământ cu rechisitele necesare și să se procure cărțile de lipsă pentru școlari, ca astfel Dumineca în (20 August v.) 1 Septembrie n. c. facând învoarea Duhului său, să se poată începe numai de căstă învățământul.

Ce privesc procurarea cărților, este datorinta fișării părinte a îngrijii pentru fiul său; ér pe școlarii sărmani are Comitetul parochial să-i provadă cu cărțile și cu rechisite. Durere însă, că în unele comune mari, și dela Dumnezeu cu bună stare binecuvântate, școlarii abia jumătate aveau anul trecut cărțile; nu se îngrijiseră nici părinții, nici Comitetul parochial, ér învățătorul stătea așa dicând cu mâinile în sin și nu scia să și ajute bareni atâtă, să facă o arătare la Consistoriu.

Mai aducem căteva casuri de acestea, nu pentru înfruntarea unora, de ore ce singurătate vinovați, despre cărți nășă făcută arătare, au fost trași la răspundere, ci le aducem și le spunem spre îndreptarea relelor pări nu se răspândește mai tare. Așa e casul cu tablițele școlare. Socot unii învățători, că în cutare clasă nu mai au lipsă de tablițe. Li-am răspuns acelora, și repetăm acuma tuturora, că fișării elev dela înscrierea în școlă are lipsă de tabliță prin totuști clasele; ea este o îndemnare la totuști, precum la desemn și scriere, socotă și stilistică, și costă numai puțin crucei; din cari considerați și mai departe avem să stăruim, ca după eșirea din școlă însoță, fișării tinere se între cu tablița în lucrul său și peste tot în economia casei sale. Să-i facem dragă tabliță, și să-l legăm de ea pe viață!

Mai stranie ni se par casurile, cari se referesc la întrebuițarea cărților și rechisitelor, ce le-a procurat Comitetul parochial. Comitetul crede, că el a procurat pentru școlă, și aşa însămnă și pe obiect, cum că „e cartești școlii din N.” seu „tabliță e a școlii din N.”, ér învățătorul capătă îndrumare dela comitet, de-a îngrijii de cărți și de rechisite, ca de ale școliei, ca pruncii să nu le strice, ci școlă să le aibă și mai departe, că nu se pot cumpăra în tot anul! Ba s'au găsit învățători, ales dintr-o cei provizori, cari adoptând asemenea vederi dela Comitetul parochial, au închis înscrisele școlare totuști obiectele, cărțile, tablițe, pări și cerusă și cretă, dispunând, ca școlarii să le capete numai în școlă și numai pe timpul prelegerii.

Acesta e un rău, ce trebuie dires. Cartea seu tabliță nu este a școlii, ci a elevului. Comitetul nu le-a putut procura pentru școlă, care nu învață, ci pentru elevul cel sărman din școlă, care vră să învețe. Onoratele comitete să dăruiesc sărmanilor, dără să fă darul înțelept, întreg

și creștinesc: ce s'a donat școlarilor, rămâne proprietatea lor! Faceți, ca școlarii cei sărmani să poată deveni și dărăi stăpâni pe-o mică și modestă avere: pe tasca lor cea cu manuale de școlă! Vor înveța și în școlă și pe acasă, pretutindenea și în totușă ora, cum îi trage inima; ér decă se strică cărți și tablițe, este bună dovedă, că le-au întrebuițat, au învețat și deci fac progres, și pentru aceea cu bucurie să le cumpărăm altele noi, tot spre scopul de mai nainte.

P. T. protopresbiteri și inspectorii școlari sunt poftiți a distribui fișării oficiu parochial căte-un exemplar din acest circular pentru a îndeplini însărcinările aparținătoare competenței lor și totușă să-l comunice și cu învățătorii din parochie, éră și pentru a îndeplini cele aparținătoare competenței acestora.

Arad, din ședința consistorială dela 6/18 Iulie 1895.

Ioan Metianu, m. p.
Episcopul Aradului.

SCIRILE DILEI.

— 17 (29) Iulie.

Congresul naționalităților și cărciumari din Budapesta. „Egyetértés” dela 27 Iulie aduce scirea, că un număr însemnat de cărciumari și otelieri din Budapesta au arangeat o întrunire, la care între altele s'a vorbit și despre congresul naționalităților. Un „băstinaș cărciumar maghiar” a recomandat să se ia hotărîrea, ca „să nu dea nici quartir, nici mâncare membrilor Congresului naționalităților, ori că de scump ar voi să le plătescă”. Propunerea, dice „Egyetértés”, a fost primită aproape de totuști cu unanimitate. — Nu-i vorbă, cărciumarii unguri sunt capabili și de astfel de prostii.

—o—

Pressa franceză și Generalul Traian Doda. Vestitul diar din Paris „Le Temps” vorbesce într'unul din ultimii săi numere într'un mod foarte simpatic despre morțea generalului Doda, care a fost — dice diarul francez un aprig luptător pentru drepturile nemului său asuprit. „Le Temps” arată pe ilustrul general român, ca pe o victimă a intoleranței politice și a persecuțiunilor ungurești.

—o—

Preoții catolici ca inspectorii de matricule. Acăstă scire pare cam ciudată dără totuști nu-i chiar lipsită de adevăr. Lucrul să a impiedecat numai prin împrejurărea, că legea nu admite, ca purtători și inspectorii de matricule să fă și preoți. Intre cei 599 de concurenți, cari au aspirat la oficii de inspectorii de matricule, au fost și seze preoți, dintre cari unul ar fi fost aplecat a purta oficiul fără de plată. Concursul nu i-să luat în considerare, căci ministrul a trebuit să se acomodeze paragrafului legei. Mai amintim, că 280 de concurenți au fost respinși imediat, neavând nici o calificare.

—o—

Băile dela Valea, pote din cauza căldurilor mari au inceput în diile din urmă să devină mai cercetate. Pări în prezent numărul total al visitatorilor să urcat la 224. Numărul visitatorilor din România încă să sporă în septembrie trecută cu vre-o 45, dintre cari oamii jumătate sunt Români.

—o—

Jokai și conferența interparlamentară. O notiță de tot hazul aduce „Magyarország” despre marile pregătiri, ce le face Jokai Mórítz pentru a putea validata la Bruxella „idealul național maghiar”. Bătrânlul romancier ungur cunoște ce-i drept limba franceză, însă a-o vorbi un pré. Un diarist din Budapesta să a dus diile acestea la el și l-a aflat declamând cu tcn înalt franțuzesc. — „O facă din plăcile să?” îl întrebă diaristul. — „Nu!” răspunse Jokai. „Mă esercitez. Sciu scrie și ceti corect franțuzesc, însă vorberea ‘mi-e’ nășel cam impiedecată. Trebuie însă să mă esercitez, deoarece luna viitoră merg la Bruxella la congresul interparlamentar. Acolo iusă trebuie regulaționată Valahia în limba franceză,

dacă ei se vor mișca. Așa deu". — „Dér va fi năcoaz pe-acolo?" intrebă diaristul. — „Nu, dăr se poate întâmpla, că la congresul păcii ne vom certa așa incât nu s'a mai audit". — Bietul Jokai, ce era să mai pătăsească la bătrânețe.

—o—

Marina română. Cetim în „Curierul Financiar": Inaugurarea primului vapor român construit în șantierul dela Turnu-Severin s'a amânat pe Septembrie, când după inaugurarea podului de peste Dunăre, se va face cu o solemnitate estra-ordinară și inaugurarea serviciului de navigație română.

—o—

Un cadavru în giamantan. Se telegra-

fiează din Budapest cu data 26 Iulie: Poliția de aci se ocupă cu eruarea unui fapt infișorator. O fată tineră, frumoasă, cu numele Maria Petruska, venise nu de mult la Budapest pentru a ocupa un post de casierită, când de odată dispărută. Părinții fetei primiră o epistolă, în care li-se spunea, că fica lor i va cerceta în curând, trimisându-le și două giamantane. În fapt și soția două giamantane, nu însă și fata. Părinții erau neliniștiți, pe când tot de odată miroslul cel greu venit dintr-un giamantan le părăsuspect. Desfășându-l afară cadrul fetei aproape discompus. Se presupune, că fătu s-a sugrumată de alții; fata să fi avut relația cu un teatralist, mai apoi și cu alții. Poliția caută pe făptuitor.

—o—

Căi ferate române. Liniile ferate în construcție, cari sunt aproape gata și cari vor fi inaugurate în anul acesta, sunt: Craiova-Calafat în lungime de 104 kilometri, Dorohoi-Trusești de 64 kilom. și Roșiori-Alexandria de 34 kilom. Când aceste linii vor fi puse în exploatare, rețeaua română va avea o lungime de 2739 kilom.

—o—

Nenorocire pe mare. „Temps" scrie, că vaporul: „Cleveland" și „Dussilde" s'a ciocnit în apropierea de Felkstone. „Cleveland" s'a cufundat; s'a inecat 7 persoane.

—o—

Direcția nouei liniilor ferate Sighișoara-Agnita publică concurs pentru 2 funcționari stabili cu salar anual de 800 fl., și pentru un diurnist tehnic cu 600 fl. Condiții: absolvirea scăolelor comerciale, său cunoștința contabilității simple scriere frumosă, anumită dibăciș în desen și cunoșcerea „limbei statului".

—o—

Producția și esportul alcoolului în Austro-Ungaria. După statisticile oficiale publicate, producția alcoolului în Austro-Ungaria a fost dela 1 Septembrie 1894 până la 1 Aprilie 1894 pentru Ungaria, și până la 1 Mai 1895 pentru Austria de 161.428.279 litri. Taxele de consumă produse în 1894/95, 37.069.724 fl. și taxele de producție 2.390.043 fl., său în total 39.459.767 fl., din care 22.725.274 fl. pentru Austria și 16.734.492 pentru Ungaria. Prețurile pretutindeni sunt în urcare simțitoare.

—o—

Căi ferate ruse. În Rusia se vor construi mai multe căi ferate noi. Prima va avea o lungime de 330 verste și va lega orașul Pskov cu stația dela Bologoe, pe linia Nicolas. A doua pleacă din Petersburg la Petrozavodsk și la Kemsi, va avea o lungime de 800 verste. Alte 4 proiecte de căi ferate în studiu vor fi puse în execuție.

—o—

Datoria Greciei. Datoria publică a Greciei a luat nisice proporții colosale; ea atinge, după espunerea ministrului finanțelor, suma de 705.370.000 drachme, din care 624.570.000 în aur și restul în hârtie. În raport cu populația și cu mijloacele restrinse de avuția ale Greciei, această datoriă însemna falimentul.

—o—

Monetisarea în Germania. În Iunie trecut s'a bătut în Germania monedă pentru suma de 6.564.355 mărci, din cari 6.433.980 de aur și 130.355 de argint în piese de 5 mărci. Totalul monedelor bătute de imperiu, după reducerea pieselor

retrase din circulație, se ridică la finea lui Iunie la 3,490.405.883 mărci, din cari: 2.947.453.005 mărci în aur; 477.369.896 în argint; 52.610.407 nikel și 12.872.545 aramă.

—o—

Din Macedonia. Se comunică din Constantinopol, că episcopul și nobilii bulgari din Ueskib (Macedonia) au trimis Sublimei Porte o adresă, prin care exprimă deplină lor mulțumire pentru guvernul părintesc al M. Sale Imperiale Sultanului, sub scutul căruia declară, că se bucură de toate avantajele celei mai perfecte libertăți de conștiință și de siguranță. Adresa se ridică contra energumenilor, cari cauță, potă după instigația unor părți interesate, să creeze o agitație în Macedonia.

Internatul Pavelian din Beiuș.

Se avisă că on. public român, că tinerii studiști gr. cat., cari doresc să primească în Internat pe anul scol. 1895/6 au de a-si trimite suplicele la Rectoratul institutului până în 20 August a. c.

Condițiile de primire.

1) Pentru un tiner trebue solvit la lună 12 fl., adică 120 fl. la an școlastic, care sumă fără întârziare se va răspunde în două rate anticipative: rata primă în date la primire, a doua cu finea lunii lui Ianuarie; pentru instrucție peste an *ca remuneratiune corepetitorilor* trebuie să solvi căte 1 fl. la lună. Au de-a recurge și acei tineri, cari în anul trecut școlastic au fost în institut, ca solventi.

2) S'a făcut dispoziția, ca toți alumi-nii să aibă *vesminte uniforme*, drept ce fiescăcare trebuie să solvăscă 32 fl.; suma acăsta se va solvi în 2 rate anticipative, adică 16 fl. la inscriere și altă 16 fl. cu finea lui Ianuarie. Pentru suma acăsta fiescăcare alumna va căpăta: a) un rând de haine de érnă b) alt rând haine de vîră c) un palton de érnă și o pălărie. Hainele se vor face din pânură de postav bun, tare și fin.

3) Tinerii susținuți se vor vizita la începutul anului școlastic prin medicul Internatului, și cari din punct de vedere sănătății să fie neapăti, vor fi sterși din numărul alumnilor.

4) Fiescăcare tiner este să aducă cu sine: a) 6 său cel puțin 4 părechi de schimburi albe; b) 6 năfrâmi de busunar și 2 la grumăzi; c) 1 saltea (sac de paie) cu 4 fețe (lințole) albe de pat și alte 2 de acoperit patul; d) 2 perini cu 4 fețe și un șol său o plăpomă; e) 4 ștergare și 4 servete; f) 2 părechi de călăună cu 4 părechi ciorapi, ori obiele. Tote schimburile și vesmintele au să fie însemnate cu grije de acasă cu numele elevului respectiv, fiind numele cusut ori scris cu negră, ce nu se șterge prin spălare.

5) Are să-și aducă mai departe fiescăcare elev 2 pepteni, unul rar altul des; mai încolo 3 peri pentru călăună și 1 pentru vesmintă.

6) Părinții său tutorii sunt rugați, ca în decursul anului să nu trimită tinerilor banii, nici articoli de mâncare, cari adesea sunt spre daunarea educației și progresului în studii și pot duce la escese și transgresiuni.

Se recomandă comandarea requisitelor școlastice pe calea superiorității.

Pentru suma de 120 fl. alumnii se vor bucura în Internat de următoarele emolumente:

1) Locuință comodă și sănătosă, provădută cu toate cele de lipsă. A) Încăldit, spălat și luminat. Care însă doresc să aibă schimburi înăsprite, are de-a solvi 3 fl. pe anul întreg școlastic. B) Vipt și anume: a) dejun, un pâtrar de lăptă cald, ori supă de chimie; b) prânz 3 specii, Dumineca și în sărbători 4; c) cină 2 plese.

2) Medic și medicină pentru morboși.

3) Scală de 2 ori la lună în Internat.

Alte informații părinții ori tutorii le vor putea lua dela superior.

Ioan Butean,
Rect. Intern. Pavelian.

Eforia spitalelor civile din București.

Eforia spitalelor civile din București a publicat în broșură o importantă dare de sămătățe asupra administrației pe 1894/95 a acestei instituții, și care a fost prezentată d-lor Efori la 31 Martie trecut de către fostul director al Eforiei, d-l M. Rămniceanu.

Acăstă dare de sămătățe este un studiu amănuntit al întregiei administrații a Eforiei.

reie, conținând și o evaluare a averii ei mobiliare și imobiliare, după un inventar, care scum pentru prima-óră se aduce la cunoștință publicului.

In acăstă dare de sămătățe găsim următoarele date prețioase:

Eforia posede 131 proprietăți rurale, compuse parte din teren cultivabil, parte din păduri. Terenul cultivabil are o întindere de 149.540 hectare, ér pădurile 48.254 hectare. Valoarea aproximativă a acestor proprietăți este de 61.564.185 lei, luându-se de bază evaluările, cari se fac de către creditorul fonciar rural.

Proprietăți imobiliare urbane, Eforia posedă:

In București 10 imobile, printre cari figură cinci mari spitale. Valoarea aproximativă 10.650.267 lei.

In celelalte orașe, Eforia are 9 proprietăți, printre cari sunt 4 spitale, având o valoare de lei 1.765.748.

Schituri posede 11, în valoare de lei 527.970.

Valoarea totală a proprietăților urbane este de 12.953.985 lei, care împreună cu aceea a proprietăților rurale dă un total de 74.519.171 lei.

Eforia spitalelor din București are sub administrație și întreținerea sa 12 spitale din cari în București sunt 7: Spitalul Colțea cu 228 paturi; Filantropie cu 200 paturi; Maternitatea cu 40 paturi; spitalul de copii cu 130; spitalul Colentina cu 140 paturi; ospiciul Mărcuța cu 226 și ospiciul Pantelimon cu 140 paturi și 60 de rezervă.

In spitalele din București s'au tratat în 1894 un număr de 16.747 bolnavi, dintre cari 7.072 bărbați, 6.329 femei și 3346 copii.

Convocații.

Adunarea generală a Despărț. III (Făgăraș) al „Asociației Transilvane" se convocă în comuna Viștea-inferioră pe Duminecă în 11 August n. c. la 10 ore a. m.

Drept aceea toți membrii despărțemantului și toți iubitorii de progresul cultural al poporului român sunt rugați cu deosebită stîmă a participa la această adunare anuală, ér agenturile a-si trimite cel puțin căte 2 reprezentanți.

Programa se va distribui în Viștea inferioră.

Făgăraș, din ședința comitetului, ținută în 13 Iulie 1895.

Direcția Despărțemantului.

Prin acăstă se convocă adunarea generală a despărț. X (Brad) al „Asociației Transilvane" pe Duminecă în 11 August n. c. la Băița.

La acăstă adunare sunt poftiți a participa membrii, precum și toți binevoitorii și sprințitorii acestei instituții culturale. Se observă, că evenualele disertații au să fie prezentate subsemnatului în scris și cu 5 qile înaintea adunării.

Obiecte: 1) Deschiderea adunării prin președinte la 10 1/2 ore a. m. în biserică gr. or.; 2) Raportul comitetului pro 1894/5; 3) Insinuarea de membri noi și incassarea taxelor dela membrii veci și noi; 4) Cetățirea evenualelor disertații; 5) Designarea locului pentru adunarea generală viitoră; 6) Alegerea a 2 delegați pentru adunarea generală a Asociației convocată în Blașiu; 7) Alte afaceri, cari cad în sfera de competență a adunării; 8) Inchiderea adunării.

Brad, 12 (24) Iulie 1895.

Vasiliu Damian,
director.

Producții și petreceri.

Petrecerea de vîră îndatinată a Românilor din Reghinul săsesc se va aranja Sâmbătă în 10 August st. n. în sala promenadei de acolo. Venitul curat e destinat spre scop filantropic. Incepând la 7 ore séra. Intrarea: de persoană 1 fl., de persoană în familie 80 cr.

Pentru comitet: Patriciu P. Barbu, președinte; Petru Uilăcan, cassar; Simeon Zehan, vice-președinte; Part. Barbu, secretar I.; Dem. Racotan, secretar II.; Emil Ternăvean, controlor.

Ofertele se vor chita pe cale diaristică. In pauză se vor executa jocurile naționale: „Călușerul" și „Bătuta".

Tinerimea română din Sălagiu și Chior invită la petrecerea de vîră împreună cu concert, ce o va aranja în sala teatrului orașenesc, cu ocazia adunărilor generale a „Despărțemantului Sălagian-Chioran" al Asociației și a „Reuniunii femeilor române sălagiene", la 11 August n. c. în Simleul-Silvaniei.

Comitetul aranjator: Ioan P. Lazar, președinte; Dr. Cassiu Maniu, v.-președinte; Vasile Oros, secretar I.; Avram Cordisiu, cassar; Aug. Moldovan, secretar II.; Vasile Oltean, controlor. Urmăză altă 35 membri în comitet.

Intrarea: de persoană 1 fl. Venitul curat e destinat pentru „Reuniunea femeilor române sălagiene" și pentru biserică gr. cat. română din Simleu. Suprasolvirile se vor chita pe cale diaristică. In pauză se va juca „Românul", „Bătuta" și „Hora Sinaiei". Incepând la 7 ore séra. Comunicația trenului este următoarea: de către Desprecesc trenul la 5 ore și 15 minute după amiază, ér de către Carei-mari la 10 ore a. m.

Programa concertului: 1) „Sântă di de libertate", cântată de corul tinerimei; 2) „Potpourri clasic", piano-solo de d-na Laura Borbola; 3) „Diuă bună", de G. Dima, cântată solo de d-l Vasilie Oros, acompaniat pe pian de d-ra Cornelia Maniu; 4) Declamație comică, predată de d-l A. Bogdan; 5) „Marșul cântăreților", de V. G. Porumbescu, cântat de corul tinerimei.

NECRLOG. Intristății: Ioan G. Gaetan cu copiii, Alexe Popa și Reveica Popa cu copiii, Gheorghe G. Gaetan cu frica, Nuclea G. Gaetan și Eugenia Gaetan cu frica, Moise Pana și Ana Pana cu copiii, Ion Eremia cu familia, Ana Moroianu cu fiul, Reveica Panțu, Ion Blebea cu familia, Gheorghe Eremia cu familia, Irimia Eremia cu familia, Alexe Eremia cu familia, Dumitru Eremia cu familia, Ion Bărbat cu familia, Bucur Gaetan cu familia și Iustina Manole, au durerea dă face cunoșcut perderea prea iubitei lor mamă, soță, soră și cununată Maria G. Gaetan născută Eremia, încreză din viață în etate de 70 ani, în diua de 14 Iulie 1895 și, rögă pe toți amicii și cunoșcuții să binevoiește să asista la ceremonia funebre, care va avea loc Duminecă 16 Iulie, ora 11 a. m. Cortegiul funebre va porni dela domiciliul decedatei, strada Polonă, la Biserică S. Petru și de acolo la cimitirul St. Constantin. — Brăila, 15 Iulie 1895.

Dela Sâangeorgiu Năsăudului născută serie: Aurel David, absolvent de teologie în Blașiu, a răposat aici, unde venise să-și caute de sănătate. La înmormântare nu era

